

HET OPKWEKEN VAN JONGE *BOTHRIECHIS SCHLEGELII*

RAISING JUVENILE *BOTHRIECHIS SCHLEGELII*

Anton van Woerkom

Meestal gebeurt het op een onverwacht moment. Opeens ontdek je een paar jongen in het terrarium en in de loop van de dag verschijnen er steeds meer. Ik heb het tot nu toe twee keer meegemaakt met mijn kweekkoppel *Bothriechis schlegelii*. Het vrouwtje is op 9 september 2011 in Nederland geboren en de vader op 15 oktober 2011 in Frankrijk. Vanaf het moment van aankoop hebben de twee dieren altijd bij elkaar gezeten.

De temperatuur in het terrarium was overdag tussen de 26 en 30 graden Celsius en 's nachts tussen de 20 en 24 graden Celsius, afhankelijk van het seizoen. De verlichting bestond uit twee dunne tl-buizen van 80 cm en voor de verwarming twee LED-spotjes.

Het voeren deed ik altijd als de dieren elk aan een kant van het terrarium zaten, want het vrouwtje was altijd buitengewoon fel als het deurtje van het terrarium openging en zij een prooi verwachtte. Ik voerde ze met diepvriesnestmuisjes en later met grotere muizen, die een minuut of tien tot vijftien in een bakje met heet water waren ontdooid.

Het mannetje werd, vanaf dat hij een jaar of drie oud was, tussen december en mei/juni een steeds slechtere eter. Met een beetje geluk wilde hij nog wel eens een wat kleine muisje pakken en met tegenzin 'dan maar opeten', maar hij kon dan maanden vasten tot hij in het begin van de zomer weer wat ging eten. Het vrouwtje daarentegen, pakte altijd alles wat ik haar aanbood. Ook tijdens de zwangerschapen bleef ze steeds gewoon dooreten, waardoor het altijd de vraag bleef of ze nou wel of niet zwanger was.

Anton van Woerkom

Most of the time it occurs unexpectedly. All of the sudden offspring is discovered in the terrarium and throughout the day more appear. Until now I experienced this two times with my breeding couple *Bothriechis schlegelii*. The female was born in the Netherlands on 9 September 2011 and the father in France on 15 October 2011. Since the moment of purchase, the two animals were housed together.

The temperature in the terrarium was, depending on the season, between 26 and 30 degrees Celsius during the day and between 20 and 24 degrees Celsius at night. The lighting consisted of two fluorescent lamps of 80 cm and to create a hotspot two LED lights were installed.

I always fed the animals if they were in opposite positions of the terrarium, because the female was extremely fierce when the door of the terrarium opened as she instinctively expected to receive a meal. They were fed on frozen baby mice and later on bigger mice, which were thawed in hot water for about ten to fifteen minutes. Ever since the male was about three years old he always started eating poorly between December and May/June. With some luck, he accepted a smaller mouse every now and then, which he would consume with some reluctance, but in general he fastened for months until he would start eating again at the beginning of summer. The female on the other hand always accepted all food that was offered to her. Even during the gestation period she always continued to accept food. Consequently, her feeding status did not reveal if she was pregnant or not.

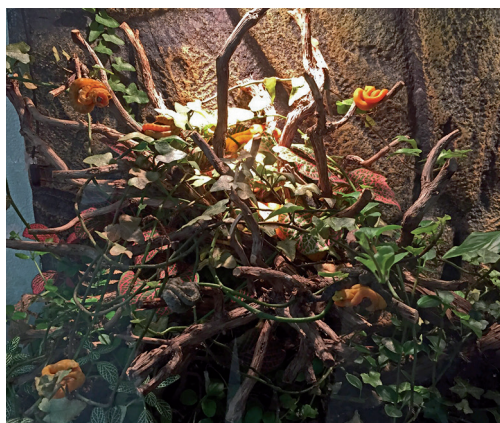
The terrarium was placed two meters from the window and the increasing hours of day-

De paring / Copulation

Het eerste jong is geboren / The first young is born

Een terrarium vol jongen / A terrarium full of young

Het terrarium stond op twee meter van het raam en het langer worden van de dagen had waarschijnlijk zijn invloed op de hormonen van de dieren. Dus in april 2014 zag ik voor het eerst paringen en pogingen daartoe. Dit wilde ik eigenlijk niet, want ik vond ze nog te jong, omdat de dieren toen pas 2,5 jaar oud waren, maar ik had geen tweede bak om ze te scheiden. Gelukkig resulteerden die pogingen niet in een zwangerschap.

In april tot juni 2015 zag ik opnieuw paarpogingen, maar omdat het vrouwtje inmiddels een flink postuur had en gewoon bleef dooreten,

light probably had some influence on the hormones of the animals as I saw copulations and attempts for the first time in April of 2014. I actually did not want this as I still considered them too young to reproduce because they were only 2,5 years old then, but I did not have a second terrarium so I could not separate them. Luckily this did not result in a pregnancy.

In April of 2015 I saw copulation attempts again. In the meantime, the female had become quite robust and she also kept on eating, so it was unclear to me if I could expect

was het voor mij niet duidelijk of ik jongen kon verwachten. En dan opeens gebeurt het dus... Op 27 september 2015 kreeg ik een telefoontje van de buurman, dat hij overal jonkies in de takken zag hangen. Dat was natuurlijk precies tijdens een vakantie, dus ik moest het doen met een paar foto's die hij me appte. Het bleken twaalf jongen te zijn en een jaar later, op 24 oktober 2016, werd ik opnieuw verblijd met een geboorte van elf jongen.

Opbouw plantenrekje / Plastic plant racks

In het verleden had ik al vaker met slangen gekweekt, ook met gifslangen, maar omdat het vrijwel altijd een probleem is om jonge schlegelii's aan het eten te krijgen, kom je toch in een nieuwe dimensie terecht. Van Marc Krikke kon ik een zogenaamde spinnenstraat lenen, een serie van vijf glazen, aan elkaar gekoppelde bakjes, zodat ik de jongen over vijf bakjes kon verdelen. Van kleine plastic plantenrekjes, die ik met geplastificeerd metaaldraad aan elkaar verbond, maakte ik klimgelegenheid en op de bodem bracht ik een flinke laag schorrsnipers voor de verdeling van de warmte van een warmtemat, die onder de spinnenstraat lag. In elk bakje een glazen drinkschaaltje en het interieur was compleet. Voor de verlichting had ik een LED-strip van een meter lengte over de bakjes aangebracht. Ledverlichting en warmtemat samen lieten de temperatuur tot boven

babies. And then all of a sudden it did happen... On 27 September 2015 I got a phone call from a neighbour to inform me that he saw babies hanging scattered in the branches. Of course, this happened during my vacation, so all I could witness were some pictures the neighbour had send me. It turned out to be a total of 12 young and one year later, on 24 October 2016, to my delight, again 11 young were born.

Plantenrekje als klimgelegenheid / Plastic plant racks as climbing facility

I had bred snakes in the past, venomous snakes too, but because it always seems a problem to get *schlegelii* offspring to start eating, you end up in a new dimension. I could borrow a so-called spider street from Marc Krikke, a series of five glass enclosures joined together so that I could house the young separately. I gave them climbing facility, made out of small plastic plant racks, which I tied together with plasticized metal wire. As a substrate I used a thick layer of bark chips to evenly spread the heat from a heating mat that was placed underneath the spider street. In every enclosure, a small drinking dish was placed and so the interior was finished. As lighting source, I installed a meter long LED strip over the spider street. The combined LED strip and the heating mat made the maximum temperature exceed 30 degrees Celsius. For this reason it was necessary to in-

de dertig graden oplopen, dus het was echt noodzakelijk om een dimmer in de bedrading op te nemen. 's Nachts waren alle verlichting en verwarming uit, dus dan zakte de temperatuur tot de normale kamertemperatuur van 20-22 graden Celsius.

De algemene verzorging bestond uit het elke ochtend besproeien van de slangetjes en de bodem voor het bereiken van een hoge luchtvochtigheid, en het twee à drie keer per week verschoneren van de drinkbakjes. En verder was het afwachten tot ze hun eerste vervelling achter de rug hadden. In 2015 duurde het 14-18 dagen en in 2016 duurde het 8-14 dagen voor alle jongen verveld waren.

Vol verwachting hield ik daarna de jongen met een lange pincet het kopje van een nestmuisje voor, maar áls ze al wilden bijten, dan lieten ze gelijk weer los; of als het kopje in hun bek bleef hangen, dan schudden ze heftig met hun kop, zodat het kopje er weer uit vloog. Na overleg met Marcel van Broekhuijsen, de kweker van het moederdier, besloot ik om te gaan dwangvoederen met stukjes muizenstaart van circa 1,5 cm lang. Als je het bekje eenmaal open hebt gekregen met het begin van de staart, dan schuif je het natgemaakte stukje staart vrij gemakkelijk zo ver mogelijk naar binnen. Let op, dat je het stukje staart met de haarrichting mee naar binnen schuift; dat schuift niet alleen gemakkelijker, maar voor de slang is het haast onmogelijk om het tegen de haarrichting in weer naar buiten te werken.

De naar mijn idee veiligste methode van dwangvoederen is door een badstof handdoek in de lengte in drieën te vouwen en voor je neer te leggen. Dan leg ik met een haak het slangetje midden op de handdoek. vervolgens pak ik de linkerzijde van de handdoek op en leg daarmee een dubbele plooi over het slangetje heen. Je hand zit dan in de eerste plooi en het slangetje bedek je met de tweede plooi. Ze hebben hier een hekel aan en bijten meestal heftig in de handdoek die over ze heen wordt gelegd. Met de slangenhaak probeer ik tijdens het steeds

stall a dimmer device in the wiring. At night all the lighting and heating was turned off, so then the temperature lowered to an average room temperature of 20-22 degrees Celsius.

The overall care for the neonatal snakes existed of misting them and the bark chips every morning to achieve a high humidity, and cleaning their drinking dishes two to three times a week. Furthermore, I just had to wait until they sloughed for the first time. In 2015 it took 14-18 days and in 2016 it took 8-14 days until all young had sloughed for the first time.

After their slough, I offered the babies the head of a pinky mouse using long tweezers, but even if they did bite, they let go immediately and if the head got stuck between their teeth they vigorously shook their heads so that the piece of food dropped out of their mouths.

After consulting with Marcel van Broekhuijsen, the breeder of the mother of my litter, I decided to start force-feeding with 1,5 centimeter long pieces of mouse tail. If you succeed in opening the mouth with the wetted piece of mouse tail, it slides into the mouth and throat fairly easy. Keep in mind that you slide in the tail with the grain of the hair; this not only makes it slide easier, but it makes it nearly impossible for the snake to regurgitate the tail.

In my opinion, the safest method of force-feeding is by folding a bath towel three times along the longest side and put it in front of you. Then put the snake with a snake-hook in the middle of the bath towel, pick up the left side of the cloth and in doing so make a double fold on top of the snake. Then your hand will be in the first fold and you'll cover the snake with the second fold. Most of the time they dislike this immensely and will bite fiercely in the cloth that's put on top of them. While pressing down the cloth further, I try to stretch out the front part of the snake with the snake-hook, so that in any case, avoiding an S-loop to develop in the neck. This would make the sliding of the mouse tail into the throat of the snake very difficult, if not impossible. Using this procedure,

verder neerdrücken van de handdoek het voorste deel van het slangetje zoveel mogelijk te strekken, zodat er in elk geval geen S-bocht in de nek zit. Dat maakt het naar binnen schuiven van het stukje muizenstaart namelijk lastig tot onmogelijk. Op deze manier liet ik alleen het kopje buiten de plooi van de handdoek uitsteken en hield ik met mijn linkerhand het slangetje redelijk stevig tussen de handdoek gedrukt. Mijn rechter hand had ik dan vrij om het slangetje te dwangvoederen.

Bij het dwangvoederen gebruik ik altijd een zogenaamde postzegelpincet, dus een pincet met een platte, afgeronde bek. Gebruik nooit een splinterpincet met scherpe punten. Een tweede voordeel van een pincet met platte bek is dat je daarmee gemakkelijk wat water oppakt uit een waterbakje dat ik altijd vlakbij heb staan om de prooi regelmatig even mee te bevochtigen, zodat het slangetje geen droge prooi 'door de strot gedrukt' krijgt. Ook gebruik ik de platte pincet soms om de kop van het slangetje even mee te fixeren, zodat ik het snel met de vingers van mijn linkerhand achter de kop kan pakken als dat tijdens het dwangvoederen nodig blijkt te zijn. Als de prooien die je moet dwangvoederen groter worden dan een stukje staart, dan voel je beter wat je doet als je de nek tussen je vingers hebt dan wanneer deze tussen de handdoek geklemd zit. Maar dit merk je vanzelf, wanneer je meer ervaring krijgt met het dwangvoederen.

Als je na de eerste vervelling merkt dat de jongen geen nestmuizenkopje willen aanpakken en opeten, dan kan je het beste zo snel mogelijk gaan beginnen met dwangvoederen, zodat ze niet onnodig verzwakken. Je gaat dan ook poepjes op de bodem vinden, zodat je weet dat ze hun prooi goed verteren. Een muizenstaart kan je in het begin in vieren knippen en als de jongen beginnen te groeien ook in drieën, zodat ze een wat groter stuk krijgen. Maar staarten bevatten niet veel voedingswaarde, dus na een paar weken kan je beginnen met de kleinste kopjes van nestmuisjes. Knip het kopje net boven de schouders af en pak met de pincet bij

*Zal de slang het muisje zelf verder opeten? /
Will the snake accept the mouse and eat it?*

I only leave the head sticking out of the fold in the cloth, and with my left hand I keep the snake firmly pressed between the cloth, leaving my right hand available to force-feed the snake.

While force-feeding, I always use a so-called pair of stamp collectors tweezers, a pair of tweezers with a flat, rounded end. Never use so-called splinter tweezers with sharp points. The second benefit of using tweezers with flat ends is that I can easily scoop up some water out of a dish that I always have close by, to wet the pinky from time to time, so that the snake does not get a dry prey 'pushed down its throat'. Sometimes I also use the flat tweezers to fixate the head of the snake, so that I can quickly take it behind its head with the fingers of my left hand if this seems necessary during force-feeding. When the prey you have to force-feed becomes larger than pieces of tail, you will feel better about what you are doing when holding the neck between your fingers, in comparison to when the head is pressed between the cloth. But you will notice this when you gain more experience with force-feeding.

If you notice that the babies are not taking and eating pinky mouse heads after their first slough, it is wise to start force-feeding as quickly as possible, so their general condi-

Een spinnenstraat / A spider street

het dwangvoederen het kopje bij de nek, want anders wordt het al snel een prutje als een slangetje flink tegenstribbelt. Wanneer je denkt dat het kopje ver genoeg achter in de bek zit, dan laat je met je linkerhand de handdoek voorzichtig los en kijk je wat er gebeurt. Dit is een kritisch moment: gaat de slang het muisje weer gaat uitbraken, of accepteert ze het. Een teken van gaan uitbraken is, als de kronkel áchter het muisje strakker wordt gemaakt en het muisje naar voren begint te schuiven. Grijp dan gelijk in door de handdoek weer op het slangetje te drukken en het muisje weer naar achteren te masseren, of met de pincet verder in de keel te duwen. Een teken van accepteren is het sluiten van de bek, het openen en sluiten van de bek om de kaken weer in fatsoen te krijgen, een kronkel tussen de kop en het muisje leggen of een S-bocht over het muisje in de nek leggen, want dan gaat de slang het muisje naar achteren duwen. Grijp dus niet te snel in, maar geef het slangetje even de gelegenheid te wennen aan de situatie. Als het te lang duurt, dan kan het helpen om het slangetje te stimuleren om te gaan kruipen; dat zorgt er ook voor dat het muisje door de kruipbewegingen automatisch naar achteren gaat schuiven.

Het lichaam van het nestmuisje waar je het kopje van hebt afgeknipt, gooi je weg. Probeer niet om hiermee te dwangvoederen, want het

Het voeren van een muizenstaartje / The feeding of a mouse tail

tion does not deteriorate. You then will soon start to find faecal droppings on the bottom of their cages, so you know that they are digesting their prey just fine. You can start by cutting the mouse tails in four pieces, and if the young start to grow in three pieces, so that they will receive somewhat larger food items. Tails do not contain a lot of nutritional value, so after a couple of weeks, you can start feeding heads of the smallest pinky mice. Cut the head just above the shoulders and while force-feeding hold the pinky-head by the neck with the tweezers, or else it will turn in quite a mess if the snake is struggling too much.

If you think the head of the pinky is far enough inside the mouth, you carefully lift your left hand and release the cloth and see what happens. This is a critical moment to see if the snake will regurgitate the mouse head or accept it. A sign that the snake will regurgitate it is when the coil behind the mouse head is tightened and the mouse starts to slide forward. When this happens, intervene immediately by pressing the cloth back on the snake and start massaging the mouse backward or use the tweezers to push it a little further into the throat. A sign of acceptance is the closing of the mouth, opening and closing the mouth to re-proportion the jaws, coiling between the head and the mouse or making an S-coil at the location of the in-

wordt een knoeiboel en het is veel te stressvol voor het slangetje om hiermee gedwangvoederd te worden. Als de slangetjes wat groter worden, kun je met de achterpoten van springers gaan voeren en de snelstgroeiende jongen met de allerkleinste (eendags)nestmuisjes die je kunt vinden.

Soms gebeurde het dat een slangetje bij het in de bek schuiven heel fel in het nestmuisje begon te bijten. Dan liet ik de handdoek los, deed een stap naar achteren en wachtte af wat er gebeurde. Regelmatig begon het slangetje dan zelf al het muisje naar binnen te werken en was dwangvoederen niet eens meer nodig. Dit is dus 'assisted feeding'. Je bent dan al een eind op weg naar het zelfstandig gaan eten van de diertjes.

Bij de tweede worp, in het najaar van 2016, was ik vol goede moed vanwege de ervaringen in het voorgaande jaar. Marc Krikke, die mij de opkweekbakjes al had uitgeleend, bezorgde mij na de geboorte van elf nieuwe slangetjes ook een voorraadje muizen- en rattenstaarten, waarmee ik al vrij snel na de eerste vervelling begon te dwangvoederen. De slangetjes zijn snel te dwangvoederen met de stijve stukjes staart; ik doe er in totaal ongeveer een half uur over. Ik gebruik dan twee handdoeken, zodat ik twee slangetjes gelijk na elkaar kan dwangvoederen. Nadat ik de tweede heb gedwangvoederd, zet ik de eerste terug in zijn bakje en pak dan gelijk een nieuwe.

Tot mijn teleurstelling vond ik een aantal weken later in verschillende bakjes toch aardig wat verdroogde staartjes terug op de schorsnippers op de bodem. Blijkbaar hadden ze er last van en wisten ze 's nachts de staartjes toch weer uit te braken. Teruglezend in mijn aantekeningen, zag ik dat ik steeds langere stukjes staart was gaan voeren, tot meer dan vijf cm aan toe, en misschien was dat dan de oorzaak geweest. Het is dus zaak om in verhouding tot het slangetje geen al te lange staarten te voeren, maar het te beperken tot stukjes van een centimeter of anderhalf à twee.

gested piece of food in the throat, because this indicates that the snake will swallow the piece of mouse. So don't intervene too quickly, but give the snake a little time to get used to the situation. If this takes too long, it may help to cautiously stimulate the snake to start crawling as this will cause the piece of mouse to be swallowed as a result of the crawling motion.

Dispose of the body of the pinky mouse where the head is cut off from. Do not use the latter to force-feed, because it will become a big mess and it will be very stressful for the snake. When the snakes are growing bigger you can start feeding hind legs of springer mice and the fastest growing young can be fed with the smallest (one day old) pinky mice you can find.

While force-feeding, it sometimes happens that the snake starts biting fiercely in the prey. Then I would release the cloth, take a step backward and watch what happens. Often the snake would start to devour the mouse by itself and force-feeding will not even be necessary. This would be 'assisted feeding'. Then you will be on the right path to get the animals to eat by themselves.

With the second litter of 11 new babies, in the fall of 2016, I was feeling positive because of the experiences I had in the previous year. Marc Krikke, who had lend me the spider street enclosures, also presented me a stock of mice and rat tails, which I started force-feeding directly after the first slough. The snakes are easy to force-feed with the stiff pieces of tail; in total it took about half an hour to force-feed all the baby snakes. I used two bath towels so that I could force-feed two snakes in a row. After force-feeding the second one I put the first one back in its enclosure and take out another.

To my disappointment, I found dried tail pieces at the bottom of different enclosures some weeks later. Apparently, they did not appreciate the tails and they succeeded to regurgitate the tails during the night. Reading back through my notes I saw that I had start-

Een injectiespuit met een zacht slangetje / A syringe with a soft probe

Teruglezend in oude jaargangen van *Litteratura Serpenti* kwam ik een artikel tegen over het dwangvoederen van slangetjes met een sonde die gevuld was met kattenvoer. Dit leek mij vanwege de lage voedingswaarde van stukjes staart een goed idee. Een injectiespuit en een zacht slangetje van drie mm doorsnede waren snel gevonden. Een proef met pasta-achtig kattenvoer liet zien dat dit vrij gemakkelijk door het slangetje te persen was en 's avond heb ik het gelijk uitgeprobeerd op de jonge schlegelii's. Het werkte uitstekend, het slangetje was gemakkelijk tot een centimeter of vijf voorbij de kop van het jong in te brengen en ik gaf de eerste twee jongen op deze manier elk ongeveer één cc kattenvoer. Daarna heb ik nog vijf jongen op dezelfde manier gevoederd, maar ik gaf deze 2 - 2,5 cc kattenvoer. Tot mijn ontzetting zag ik dat een aantal van deze jongen begonnen met het uitbraken van de pasta. Wanneer een nestmuisje wordt uitgebraakt, wordt dat keurig in zijn geheel weer op de bodem van het bakje gedeponeerd, maar wanneer een hoeveelheid kattenvoer wordt uitgebraakt, is dat een vormeloze massa die ze niet uit hun bek krijgen. Het verstopte onmiddellijk ook de luchtpijp en ondanks dat ik onmiddellijk probeerde om het goedje uit de bek te spoelen, zijn vier van de vijf jongen er in gestikt. Het vijfde jong had het erg benauwd en het duurde meer dan een dag voor het weer in orde leek.

ed feeding longer pieces of tail, up to more than 5 cm, and maybe that could have been the cause. So it seems important not to feed too large pieces of tail in comparison to the snakes, but limit the size to 1,5 to 2 cm.

Reading back in old volumes of *Litteratura Serpenti* I found an article about the force-feeding of snakes with cat food through a probe. This seemed like a good idea to me, because of the low nutritional value of the tail pieces. A syringe and a soft probe with a 3 mm cross-section, were easily found. A test with pasta-like cat food showed that it wasn't difficult to press it through the probe, so that evening I immediately tried it out on the baby snakes. It worked like a charm, the probe was easily inserted up to five cm behind the head of the young and this way I gave the first two babies about 1 cc cat food each.

I fed another five young in the same way after that, but those I gave 2 - 2,5 cc cat food. To my shock, I saw that some of those young started to regurgitate the cat-food. When a mouse is regurgitated it is often found in one piece at the bottom of the enclosure, but when an amount of cat food is regurgitated it presents as amorphous mass that blocks the oral cavity. It immediately blocked the trachea as well, and even though I instantly tried to wash out

Op de bodem pakt hij gelijk een nestmuisje aan / On the bottom the young instantly takes the pinky mouse

Alleen de eerste twee jongen, die slechts één cc hadden gekregen, hielden het keurig binnen. Ik denk dus nog steeds dat het bij gebrek aan beter een geschikte methode is, maar ik was teveel uit het veld geslagen en heb het verder niet meer toegepast.

Naast deze sterfgevallen met verklaarbare oorzaak, gaat het om onverklaarbare reden toch ook wel eens 'gewoon' mis met een jong. Dan vind je het 's morgen dood in zijn bakje en dan kan je slechts raden wat de reden daarvan kan zijn geweest. Ik weet het, in de natuur overleven per worp ook maar enkele jongen die uiteindelijk volwassen worden, maar het geeft mij toch altijd een schuldgevoel, ook al heeft het niet aanwijsbaar aan mij gelegen.

Ik hield het dus toch maar weer bij de nestmuisenkopjes en bij de wat grotere jongen bij de allerkleinste complete nestmuisjes. Maar ik veranderde wel van strategie. Voordat ik een slangetje uit zijn bakje haalde hield ik het, afhankelijk van de grootte, eerst een kopje of nestmuisje voor. Daarbij merkte ik dat een jong van nauwelijks 3,5 maand oud, dat op de bodem lag, soms een nestmuisje aanpakte en gewoon opat! Daarna probeerde ik een nestmuis

the mass, four out of the five young suffocated. The fifth young was very short of breath and it took more than a day before it seemed to have recovered. Only the first two young which only got 1 cc kept it in neatly. Lacking a better alternative, I still think it is a fine method when you limit the amount of paste to 1 cc, but because I was so upset about what had happened I did not try it again.

Beside these deaths with an accountable cause it sometimes also happens that it just goes wrong with a baby. You find it dead in its enclosure and you can only guess about the exact cause. I know that under natural conditions only very few young of a litter survive and grow up to adults, but it still makes me feel guilty when a baby snake dies, even though it cannot be pointed out that it was your fault.

So I kept it to the pinky mice heads and with the somewhat bigger young to the smallest complete pinky mice. But I changed my strategy. Before taking the young out of its enclosure I held a pinky or pinky head in front of it, and if there was little interest, I stimulated the tip of the tail with it.

aan te bieden aan een jong dat in een klimtak zat. Maar als hij geen interesse had, haalde ik het met een slangenhaak uit de klimtak, legde het op de bodem en bood gelijk weer een nestmuisje aan. Hij pakte het dan onmiddellijk vast en at het direct op. En daarna soms zelfs met een tweede.

Toen de jongen 4,5 maand oud waren, accepteerden de meeste een nestmuisje als ik ze eerst uit de klimtak haalde en op de bodem van hun bakje legde. Blijkbaar vinden ze een nestmuisje te zwaar als dat in een klimtak aan hun bek hangt, maar eten ze het op de bodem gewoon op, omdat ze dan het gewicht van het nestmuisje niet voelen.

Een enkele keer moest ik wel eens een poosje het slangetje pesten door met het muisje tegen de staart te tikken. Daarbij beet het slangetje dan toe, maar hield het soms niet vast, totdat het het muisje uiteindelijk wel vasthield en naar binnen werd gewerkt. Wanneer dat echt niet lukte, probeerde ik het een dag of vier later nog eens; blijkbaar moest het slangetje eerst nog wat hongeriger worden, voordat het wél een nestmuisje wilde aanpakken. Overigens, als ik zie dat een slangetje moet gaan vervellen, laat ik het sowieso met rust als het niet wil eten, en wacht ik verder tot de vervelling achter de rug is.

Een ander punt is nog de luchtvochtigheid. Jonge schlegelii's hebben een hoge luchtvochtigheid nodig, dus ik sproeide de bakjes elke ochtend met lauwwarm water, voordat ik naar mijn werk ging. Daardoor ging het vervellen meestal goed, maar een enkele keer vervelde het jong maar gedeeltelijk. Zo had ik een keer een jong waarvan de voorste helft verveld was, maar het achterlichaam niet; dat zag er verdroogd en gerimpeld uit. In een aquariumbakje zet ik dan een centimeter lauwwarm water en laat het slangetje daar ongeveer een uur zitten. Daarna fixeer ik het in een handdoek en het restant van de vervelling laat zich dan gemakkelijk afstropen.

Maak niet de fout die ik maakte en doe slechts een centimeter water in het bakje en niet meer

By doing so, I noticed that a young, that was laying on the ground, of barely 3,5 months old sometimes accepted the prey and just ate it! After that, I tried to offer a pinky mouse to a young that was hanging on a branch, but if it wasn't interested I took it out of the branch with a snake hook, put it on the bottom of the enclosure and immediately offered it a pinky mouse again. The young instantly took it and ate it right away. And sometimes it even accepted a second one after that.

When the young were 4,5 months old most of them accepted pinky mice if I took them out of the branches and placed them on the bottom of their enclosure. It seems they find a pinky mouse too heavy in their mouth if they are hanging from the branches, but they will eat it when they are on the ground as they are not hampered by the weight of the mouse then. Sometimes I had to irritate the snake a little bit by stimulating the tail with the mouse. Also, when the snake did strike, it did not always hold the prey. So I continued the process until the mouse was accepted and devoured. When all of this would not work, I tried again a day or four later; apparently, the snake had to become more hungry before accepting the pinky mouse. In addition, when I see that a young is going to slough, and it doesn't want to eat, then I leave it alone and wait until the sloughing took place.

Another thing is the humidity. Young *schlegelii* often need a high humidity, so I spray the enclosures every morning with some lukewarm water before going to work. Because of that, most of the time they slough perfectly, but sometimes a young only sloughs partly. I once had a young of which the front part of the body had sloughed but the rear body did not and looked dry and wrinkled. Then I put a cm of lukewarm water in an aquarium and leaved the snake for an hour or so. After that I fixated it in a bath towel and the remaining skin could be stripped off right away.

Don't make the same mistake I did and only put a cm of water in the container and no

dan dat! En hou het dier steeds goed in de gaten. Ik had een keer een laag van een centimeter of vier water in het bakje gedaan en dat bleek te veel. Ik had net op tijd in de gaten dat zo'n klein slangetje zelfs in een centimeter water al kan verdrinken. Hij dreef al op zijn zij. Snel in zijn droge bakje teruggezet en daar schoot hij alle kanten op. Later zag ik dat hij op de plaats van zijn longen erg doorschijnend was en het leek net of dat vol zat met water. Gelukkig is alles verder goed gekomen.

Al met al geeft het ondanks het vele werk toch ook heel veel plezier om een groep jonge *schlegelii*'s aan het eten te krijgen. Erg naar dat een aantal jongen is gestorven, maar ik heb toch met twee worpen veertien jongen weer kunnen doorgeven aan andere liefhebbers. Hopelijk draagt dit artikel eraan bij dat anderen bepaalde fouten niet maken en zo nog meer succes hebben bij het opkweken van deze prachtige slangensoort.

Literatuur

- Furiani, M., 1991. Kweekresultaten: *Bothrops schlegelii* - Schlegels boomadder. Litteratura Serpentina, Jrg. 11(6): 140.
- Jansen-Pezzano, E.F., 1986. Voortplanting van *Bothrops schlegelii* (Berthold, 1846) in gevangenschap. Litteratura Serpentina, Jrg. 6(3): 93-98.
- Stettler, P.-H., 1987. Kweekresultaten: *Bothrops schlegelii* (3x) - Schlegels boomadder. Litteratura Serpentina, Jrg. 7(1): 48-49.

more than that! Moreover, it is necessary to constantly keep an eye on the animal. I once put 4 cm water in the container, and that was too much. I realized it just in time that a baby snake of that size can drown even in one cm of water. The snake already floated on its side. I quickly put it back in its enclosure and there it started rocketing in all directions. A little later I saw the body looked translucent where its lungs were situated and it seemed as if they were full of water. Luckily everything turned out okay.

Altogether, despite all of the work, it also brings a lot of joy to get a group of young *schlegelii* to eat. It is very sad that some of the young died, but with two litters I managed to pass on a total of 14 young to other lovers and, hopefully, this article will help to prevent other people from making certain mistakes and in that way have even more success in raising these beautiful snakes.

English translation: Soleya Witte

References

- Furiani, M., 1991. Breeding results: *Bothrops schlegelii* - Schlegel's viper. Litteratura Serpentina, Vol. 11(6): 143-144.
- Jansen-Pezzano, E.F., 1986. Reproduction of *Bothrops schlegelii* (Berthold, 1846) in captivity. Litteratura Serpentina, Vol. 6(3): 92-97.
- Stettler, P.-H., 1987. Breeding results: *Bothrops schlegelii*. Litteratura Serpentina, Vol. 7(1): 44-45.

Bothriechis schlegelii. Foto/Photo: Anton van Woerkom.